

Otakar Borůvka

První krůčky

In: Zdeněk Třešňák (author); Petra Šarmanová (author); Bedřich Půža (author): Otakar Borůvka. (Czech). Brno: Nadace Universitas Masarykiana v Brně, 1996. pp. 14--19.

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/401272>

Terms of use:

© Masarykova univerzita

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

„Lidský život je nepřetržitý sled nejrůznějších událostí, které jsou podmíněny prostředím, založením každého jednotlivce i nahodilými událostmi, a přitom se tyto faktory vzájemně ovlivňují. Pohlížím-li na svůj život, zdá se mi, že právě ony nahodilé události jej podstatně ovlivnily a do značné míry utvářely tak, jak se skutečně vyvinul.“

(Z přednášky akademika Otakara Borůvky na besedě pořádané Matematickou vědeckou sekci JČSMF 20. května 1976 v Ústředním klubu školství a vědy v Praze.)

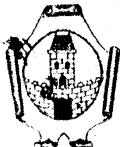
První krůčky

Vděčím za ně, jako koneckonců každý z nás, mým rodičům.

Narodil jsem se 10. května 1899 v Uherském Ostrohu na moravském Slovácku. Můj otec Jan Borůvka, tehdy devětatřicetiletý, byl učitelem a ředitelem obecných a měšťanských škol v Uherském Ostrohu, člověk velmi vážený. Měl k tomu všechny předpoklady – byl skutečně vysoce vzdělaný, ušlechtilý a nesmírně pracovitý. Prožil zde celý život, a myslím, že znal dobře každého občana města. Když si dnes v myslí promítám vzpomínky na něho, znovu a znovu musím obdivovat jeho lásku k tomu kraji, městu, obyvatelům – bez ní by totiž nebylo možné prožít celý život v jednom městečku a stále dávat, starat se, vychovávat . . .

Však se mu jeho město také odměnilo: stal se čestným občanem Uherského Ostrohu a potom i čestným občanem nově ustanovené obce. A ještě po létech na něho vděčně vzpomíná.

A moje milá maminka? Byla o patnáct let mladší než tatínek. Narodila se ve Strání u Uherského Brodu a její otec byl lesníkem u knížete Lichtenštejna. O domácnost i o nás všechny dokázala pečovat s takovou láskou, že dodnes ve vzpomínkách prožívám doslova hmatatelnou pohodu, kterou vnášela do našeho domova a života.

Z HISTORIE

Významné osobnosti našeho města - Jan Borůvka

Syn stolaře Jana Borůvky z Ostrožského Předměstí a jeho manželky Jenovéty, dcery Martina Kainera, rolníka z Velké Lhoty, se narodil 26. 2. 1860 v Ostrožském Předměstí. Přípravná studia konal v Uh. Hradišti a Olomouci, pro učitelské povolání se vzdělával na českém ústavě v Brně. První rok 1879 vyučoval v Blatnici, rok nato v Louce. R. 1881 se vrací do rodné obce, zprvu působil na Předměstí jako zátižník, pak definitivní učitel, od r. 1886 jako nadučitel. Po smrti prvního ředitele měšťanských škol, Jana Rozsypala r. 1898, byl jmenován ředitelem škol obecných a měšťanských spojených pod společnou správou po celou dobu jeho působení (od 1. 12. 1898-31. 10. 1919). Po ukončení 40 let učitelského působení žádal o přeložení na odpočinek a přestěhoval se ze školní budovy, kde až dosud bydlel, dne 24. 3. 1920 do nově vystavěného domu č. 50 v Bartákově ulici. Po dalších sedm let denně dojížděl na obchodní akademii do Uh. Hradiště, kde vyučoval matematice, zeměpisu, českému a francouzskému jazyku. Tuto dobu pokládal za nejhezčí léta svého učitelského působení. Jeho pedagogické schopnosti a didaktické postupy vědně oceňovali především bývalí učitelé na jeho škole, z nichž se snažil vychovat poctivý učitelský dorost. Učitelé si jej pro jeho nevšední schopnosti a milou, příjemnou povahu zvolili za předsedu Učitelské jednoty. Pro podrobnou znalost školství byl povolán do okresní školní rady. Mnoha uznání za úspěšné působení se mu dostalo i od úřadů - okresního škol. výboru, zemské škol. rady, ministerstva školství. Byl vyznamenán zlatým záslužným křížem. Měl velmi rád Ostrožské Předměstí. Zúčastnil se každého podniku a každé práce, která povznášela jméno obce. Po celá desetiletí byl členem obecní rady a obecním pokladníkem, po léta pak předsedou Okresní péče o mládež, kde se nezištně staral o ochranu, zaopatření a výchovu osiřelé a potřebné mládeže. Na Předměstí založil Čtenářský spolek, po mnoha let řídil na farním kůru kostelní zpěv. Ve svém středu jej měly organizace jako Červený kříž, Sokol, Hospodářský spolek, Okraňslavci spolek a mnohá jiná. Byl členem rolnické záložny a revizorem městské spořitelny. Kontribučenská záložna mu věnovala krásný diplom za 50letou obětavou účetní činnost. Ostrožské Předměstí i město Uh. Ostroh jej jmenovaly za jeho zásluhy čestným občanem. Na tomto místě je třeba se zmínit ještě o jedné, velmi záslužné činnosti tohoto všestranného člověka, 22. 12. 1922 jej obecní zastupitelstvo

města Uh. Ostrohu pověřilo čestným úkolem založení Pamětní knihy a zaznamenávání událostí, „jež pro paměť potomků zachovati žádoucí“. „Jsem déle půl století pamětníkem událostí, které tu radostně, tu bojně dotýkaly se myslí zdejšího občanstva a připravovaly i vytvořily nynější jeho kulturní i hospodářský stav. Mimo to zanášel jsem se od svého mládí myšlenkou, uchovati městu pro budoucnost paměti z dob minulých, sbíral jsem proto, co se k minulosti města našeho odnášelo... Nemám při práci své vroucnějšího přání, než aby, co sneseno a zaznamenáno, bylo našemu občanstvu ku poučení, potomkům našim k povzbuzení, aby pokolení příští čerpala z minulosti chuf a sílu ku práci ve smyslu pravého pokroku v dobrém, aby občanstvo města našeho, poznavši minulost, snažilo se ve svornosti pracovati o dobro obecné, o dobro každého spoluobčana, o vše, co k prospěchu našeho národa a naší republiky.“ Jan Borůvka zaznamenával velmi pečlivě a s láskou do městské kroniky veškeré události té doby až do roku 1933. A jak jej viděli jeho současníci: „Byl dobrý člověk. Pořádek a přesnost v každé práci, štědrost, přímost v jednání, hluboká zbožnost a dobrota srdce byly ozdobou silné jeho individuality. Vždy přívětivý a usměvavý, zdravil se s každým na potkání. Jeho rodinný život byl příkladný. Byl laskavým manželem, starostlivým a dobrým otcem, milým dědečkem.“ „Byl muž ryziho charakteru, poctivého smýšlení, velký přítel drobného lidu, jemuž pomáhal radou, skutkem, poskytoval podpory chudým studujícím a byl proto pro svoji lidumilnost všeobecně vážen a ctěn.“ „Celý svůj život se věnoval nejen svému povolání učitelskému s láskou a pilí nevšední, ale pomáhal také všude tam, kde vytrvalé a tiché práce bylo zapotřebí.“ Jan Borůvka zemřel v osmdesátém roce svého života - 21. 2. 1940. Ostrožské Předměstí v něm ztratilo jednoho ze svých nejlepších mužů. Pohřební obřady provedl za asistence místních kněží přítel znesnulého, bývalý místní katecheta, prelát P. Fr. Spurný z Olomouce. Nad hrobem promluvil starosta Alois Navara, dr. Alois Rozehnal, odb. učitel Josef Dušek a odb. učitel Fr. Grones. Uh. Ostroh a Ostrožské Předměstí chovalo svého rodáka důstojně. Na poslední cestu vprovodili pana ředitele téměř všichni občané, městská a obecní rada, žáci, místní i okolní učitelé, spolký. „Bud Vám, pane řediteli, půda rodného Slovácka, jehož lidu jste zasvětil celý život, lehkou!“ (Hrob Jana Borůvky se nachází na starém hřbitově - pátý v pořadí vpravo od „knižci hrobky“.)

Ostrožské listy o Janu Borůvkovi - otcí Otakara Borůvky - červen 1992

V každém svém konání byla důsledná, praktická a svědomitá, takže jsme měli bezstarostné a šťastné dětství. Nikdy nemohu zapomenout, jak překrásnou atmosféru dokázala vytvářet při našich rodinných oslavách, na které jsme všichni, ale zejména otec, dbali. Projevovala se v nich nejen láska, ale i úcta jednoho člena k druhému a pranic nebylo na závadu, že dárky či pozornosti byly mnohdy vskutku jen symbolické. Takové vzpomínky na dětství a mládí bych přál každému.

Říká se, že skutečný muž má zplodit syna, vytvořit dílo, postavit dům a zasadit strom – v tom všem mi byl otec zářným příkladem.

Měl jsem dva starší bratry – bohužel brzy zemřeli – a mladší sestru Marii, která se stala učitelkou hudby, hry na klavír. Ta mi byla po celý život nejen vzornou sestrou, ale i dobrou kamarádkou. Měl bych jí za to poděkovat.

U školy, do které jsme oba chodili, můj otec založil rozlehlou zahradu. Připomínala spíš rozsáhlý a pečlivě pěstěný park. Rostly tam překrásné mohutné stromy, nejen ovocné, i cizokrajné okrasné dřeviny až z Japonska. Mezi nimi bylo několik včelínů . . . Velmi rád jsem tady studoval a připravoval se na zkoušky, když jsem později přijížděl ze studií k rodičům na prázdniny.

Nejraději však na naši školní zahradu vzpomínám jako na místo veselých dětských her s mou sestrou.

Tenkrát ovšem byly školy zvlášť pro chlapce a zvlášť pro děvčata. Ta naše, otcova v Uherském Ostrohu, měla pět tříd obecné školy a tři třídy měšťanské, kde se už děti připravovaly na nejrůznější povolání, zejména na řemesla. Pěkná vzpomínka také patří naší školní tělocvičně. Ta ovšem obvykle bývala zamčená a pro nás oba, děti učitele a ředitele školy, bývávalo velice dobrodružné, když jsme se do ní spolu s ostatními dostávali okny. Nebylo to právě jednoduché, a když na to vzpomínám, ještě dnes se divím, že jsme ty tajné výpravy a krkolomné hry uvnitř přežívali bez úrazu.

Uherský Ostroh měl tenkrát zhruba tisíc obyvatel, s předměstími a obcí Kvačice asi tři tisíce. Bylo to ovšem okresní město, s továrnami – tužkárnou, která patřila panu továrníkovi Lacmanovi, a velkým

cukrovarem na předměstí. A pochopitelně se svým vlastním koloritem moravského Slovácka.

V tomhle překrásném prostředí jsem v letech 1905 – 1910 vychodil první až pátou třídu obecné školy a ve školním roce 1910 – 1911 nastoupil do první třídy školy měšťanské. A současně jsem se v té době začal připravovat na přijímací zkoušku z latiny do druhého ročníku gymnázia.

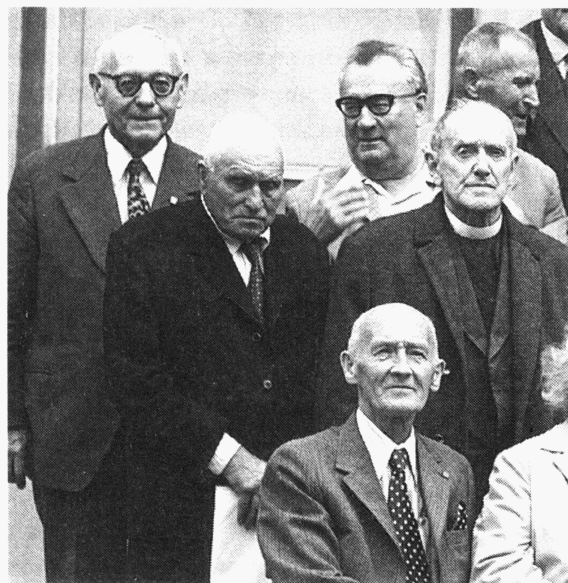
Měl jsem štěstí na výborného učitele, ostravského katechetu pátera Bedřicha Vaška. Později se stal profesorem sociologie na teologické fakultě v Olomouci. Do hodin jsem docházel dvakrát až třikrát týdně, ale i to bylo málo, protože latina byla na gymnáziu hlavním předmětem v rozsahu šesti hodin týdně, takže podle toho byly náročné i přijímací zkoušky.

Tady se musím pochlubit, že jsem nikdy nebyl špatným studentem – učil jsem se velice snadno, měl jsem výbornou paměť, takže zpravidla mi k velmi dobrému prospěchu stačily jen přednášky. Také přijímací zkoušky – vykonal jsem je 1. září 1911 v budově gymnasia v Uherském Hradišti – probíhaly velice dobře, až . . . až na tu latinu. Vzpomínám si, že z matematiky mě zkoušel pan profesor Holý, který mi, kromě jiného, dal popsat kvádr. Mám to všechno před očima jako dnes – však to už nebyl jen krůček, ale první krok k mé budoucnosti. Celkem dobrá byla i otázka pana profesora Kéreze z přírodopisu. Zeptal se mě, co vím o ptáku jménem Kivi australský.

A potom přišla na řadu zkouška z latiny. Byla dlouhá a velmi přísná. Zkoušel mě tehdy mladý Vlastimil Ambrož a já si byl vědom, že často odpovídám špatně. Nicméně pan profesor ji ukončil slovy, že uváží všechny okolnosti a konečný výsledek potom byl – přijat. A tak jsem se stal žákem klasického gymnasia v Uherském Hradišti.

Stará budova klasického gymnázia v Uherském Hradišti

V září 1974 oslavil Ot. Borůvka (stojící první zleva) spolu s někdejšími spolužáky - stařešiny - 90. výročí založení gymnázia v Uher. Hradišti

Na sjezdu abiturientů, červen 1979, ve svých 80 letech

Naposled se Ot. Borůvka, navzdory trvalým pohybovým obtížím, zúčastnil sjezdu abiturientů ve svých 83 letech v červnu 1982 - sedící druhý zprava, s holí

